

DA-101

December-2024

B.Com., Sem.-III

DSC-C-ACC-231 : Cost Accounting – I

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

1. (A) પડતર હિસાબી પદ્ધતિનો અર્થ આપી તેના ફાયદાની ચર્ચા કરો. 5
- (B) એક કારખાનામાં અમુક પ્રકારના માલસામાન વપરાશ અંગે નીચે મુજબની માહિતી પૂરી પાડવામાં આવે છે : 5
- વરદી જથ્થો : 900 એકમો
 - વરદી (Reorder) સમય : 3 થી 5 અઠવાડિયા
 - વધુમાં વધુ વપરાશ : અઠવાડિયે 225 એકમો
 - ઓછામાં ઓછો વપરાશ : અઠવાડિયે 75 એકમો
- વરદી સપાટી, ગુરુત્તમ જથ્થો, લઘુત્તમ જથ્થો અને સલામતીનો જથ્થો નક્કી કરો.

અથવા

1. એક કારખાનામાં જાન્યુઆરી, 2023 દરમિયાન માલસામાન “V” અંગે આવક અને જાવક માહિતી નીચે મુજબ છે : 10

તારીખ	વિગત	જથ્થો (એકમો)	એકમદીઠ કિંમત (₹)
1-1-2023	શરૂની બાકી	360	4
5-1-2023	ખરીદી	720	6
12-1-2023	પૂરો પાડેલ માલ	600	—
14-1-2023	ખરીદી	840	6
20-1-2023	પૂરો પાડેલ માલ	960	—
25-1-2023	ખરીદી	360	8
29-1-2023	પૂરો પાડેલ માલ	120	—

તા. 12-1-2023ના રોજ “લિક્ષો” (LIFO) અને 20-1-2023ના રોજ “ફિક્ષો” (FIFO) પદ્ધતિ અપનાવાઈ છે. જ્યારે 25-1-2023ના રોજથી જાવક મૂલ્યાંકન માટે “ભારિત સરેરાશ પદ્ધતિ” નો ઉપયોગ કરવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું છે.

માલસામાન સ્ટોકનું પત્રક તૈયાર કરો.

2. (A) નરેશ લિ. ની કર્મચારી વિભાગની ઓક્ટોબર માસની વિગતો નીચે મુજબ છે : 5

(1) માસની શરૂઆતમાં કામદારોની સંખ્યા	400
(2) માસના અંતમાં કામદારોની સંખ્યા	800
(3) છૂટા કરેલ કામદારોની સંખ્યા	72
(4) નિવૃત્ત થયેલ કામદારોની સંખ્યા	4
(5) રાજીનામા આપી ગયેલ કામદારોની સંખ્યા	8
(6) ખાલી જગ્યા પર લીધેલ કામદારોની સંખ્યા	24
(7) વિસ્તરણ યોજનાને કારણે નવા નિમાયેલ કામદારોની સંખ્યા	80

છૂટા થયેલ કામદારોની પદ્ધતિ અને નવા નિમાયેલ કામદારની પદ્ધતિ અનુસાર મજૂર ફેરબદલી કર શોધો.

(B) એક કામદારને એક કામ પૂરું કરવા માટે 360 કલાક આપવામાં આવે છે. પરંતુ તે કાર્ય 300 કલાકમાં પૂર્ણ કરે છે. તેને કલાકના ₹ 20ના દરથી વેતન ચૂકવવામાં આવે છે : 5

નીચેની યોજના મુજબ વેતનની ગણતરી કરો :

- (1) સમય વેતન યોજના
- (2) કાર્ય વેતન યોજના
- (3) હેલ્સી પ્રીમિયમ યોજના
- (4) રોવેન પ્રીમિયમ યોજના

અથવા

2. નીચેની વિગતો પરથી એક કામદારને ચૂકવવું પડતું સામાન્ય અને ઓવરટાઈમ વેતન શોધો : 10

દિવસો	કામના કલાક
સોમવાર	9 કલાક
મંગળવાર	11 કલાક
બુધવાર	9 કલાક
ગુરુવાર	10 કલાક
શુક્રવાર	8 કલાક
શનિવાર	4 કલાક
	51 કલાક

- સામાન્ય કામના કલાક : સોમવારથી શુક્રવાર 8 કલાક
શનિવાર 4 કલાક

- સામાન્ય મજૂરી દર : કલાકના ₹ 5

- ઓવરટાઈમ :

રોજના 9 કલાક સુધી સામાન્ય દરે અને 9 કલાકથી વધારે હોય તો બમણા દરે.

3. એક કારખાનામાં ત્રણ ઉત્પાદન વિભાગો A, B અને C તથા બે સેવા વિભાગો D અને E છે. એક માસ દરમિયાન ખર્ચની વિગતો નીચે મુજબ છે :

10

	₹
પરોક્ષ મજૂરી	2,600
વીમો	6,600
કેન્ટીનના ખર્ચા	3,000
વીજળી બત્તી	2,000
ભાડું અને વેરા	10,000
કામદાર રાજ્ય વીમા યોજનામાં ફાળો	1,300
ઘસારો	33,000
પાવર	9,000
કારખાના મેનેજર પગાર	9,000

અન્ય માહિતી :

વિગત	A	B	C	D	E
(1) વીજળી પોઈન્ટસ	12	10	8	6	4
(2) ચંત્રની કિંમત (₹)	36,000	24,000	18,000	600	600
(3) પ્રત્યક્ષ મજૂરી (₹)	4,500	4,000	2,900	1,200	400
(4) ચંત્રના હોર્સ પાવર	4	6	2	—	—
(5) રોકેલ જગ્યા (ચો. ફુટ)	300	200	250	150	100
(6) કામદારોની સંખ્યા	5	6	4	3	2
(7) કારખાના મેનેજરે	5	4	3	2	1

આપેલ સમયનું પ્રમાણ

શિરોપરી ખર્ચાની જુદા-જુદા વિભાગો વચ્ચે ફાળવણી દર્શાવતું પત્રક તૈયાર કરો.

અથવા

3. નીચેની માહિતી રાજીવ લિ. ના ચોપડામાંથી લેવામાં આવી છે. યાંત્રિક કલાક દર ગણો :

10

- (1) ચંત્રની મૂળ કિંમત ₹ 80,000, ભંગાર કિંમત ₹ 2,000 અને અંદાજિત આયુષ્ય 30,000 કલાકો
- (2) આયુષ્ય દરમિયાનનો સમારકામ ખર્ચ ₹ 45,000.
- (3) બે સુપરવાઈઝર છે. માસિક પગાર ₹ 600 દરેકનો (જેઓ બીજા ત્રણ ચંત્રો પર પણ દેખરેખ રાખે છે.)
- (4) વાર્ષિક કેન્ટીન ખર્ચ ₹ 4,800

- (5) વરાળ અને પાણીનો વપરાશ કલાકદીઠ ₹ 0.10
- (6) રસાયણ ખર્ચ માસિક ₹ 400
- (7) ચંત્રને ફાળવવામાં આવેલ પરોક્ષ ખર્ચા માસિક ₹ 800
- (8) પાવરનો વપરાશ દર કલાકે 40 યુનિટ, યુનિટ દીઠ ભાવ ₹ 0.14
- (9) વાર્ષિક વીમા પ્રીમિયમ, મૂળ કિંમતના 1% લેખે.
- (10) ચંત્રના અંદાજિત કામના કલાકો 4,600 વાર્ષિક છે. જેમાં જાળવણીના કલાકો 400 અને ચંત્ર ગોઠવવાના કલાકો 200 નો સમાવેશ થયેલો છે.

4. સુમિત ફેન મેન્યુફેક્ચર કંપનીએ 2023ના વર્ષમાં પોતાની 50% ઉત્પાદન ક્ષમતાએ 5,000 પંખા બનાવીને વેચ્યા. પંખાદીઠ (એકમદીઠ) પડતર નીચે મુજબ હતી :

10

વિગત	₹
પ્રત્યક્ષ માલસામાન	50
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	<u>25</u>
	75
કારખાનાના પરોક્ષ ખર્ચા	
સ્થિર	5
ચલિત	<u>10</u>
	90
ઓફિસ પરોક્ષ ખર્ચા (સ્થિર)	<u>10</u>
	100
વેચાણ પરોક્ષ ખર્ચા :	
સ્થિર	20
ચલિત	<u>5</u>
	125
નફો	<u>50</u>
વેચાણ કિંમત	<u>175</u>

2024ના વર્ષ માટે અંદાજવામાં આવેલ છે કે

- (1) પૂરેપૂરી ઉત્પાદન ક્ષમતાએ ઉત્પાદન કરવામાં આવશે અને 80% એકમોનું વેચાણ થશે.
- (2) માલસામાન તથા મજૂરીના ખર્ચમાં 30%નો વધારો થશે.
- (3) પડતર પર નફાનો દર ગયા વર્ષ જેટલો જ રહેશે.

ઉપરોક્ત માહિતીને આધારે 2024ના વર્ષ માટે અંદાજિત નફો તથા કુલ પડતર દર્શાવતું પત્રક તૈયાર કરો.

અથવા

4. પિન્ટી લિમિટેડનું તા. 31-3-2024ના રોજ પૂરા થતા વર્ષનું નફા-નુકસાન ખાતું નીચે પ્રમાણે છે :

10

વિગત	રકમ ₹	વિગત	રકમ ₹
શરૂનો સ્ટોક (1,500 એકમો)	90,000	વેચાણ (18,750 એકમો)	16,50,000
પ્રત્યક્ષ માલસામાન	6,00,000	આખર સ્ટોક (2,750 એકમો)	1,65,000
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	3,00,000		
કારખાનાના ખર્ચા	2,00,000		
કાચો નફો	6,25,000		
	18,15,000		18,15,000
વહીવટી ખર્ચા	1,00,000	કાચો નફો	6,25,000
વેચાણ ખર્ચા	1,12,500		
ચોખ્ખો નફો	4,12,500		
	6,25,000		6,25,000

કંપનીનું તા. 31-3-2025ના રોજ પૂરા થતાં વર્ષમાં ઉત્પાદન 30,000 એકમોનું થશે, અને વેચાણ 25,000 એકમોનું થશે. તે અંગે જે ફેરફારો અંગે અંદાજ મુકવામાં આવ્યા છે, તે નીચે મુજબ છે :

- (1) માલસામાનના ભાવમાં 20% વધારો થશે.
 - (2) વધારાના ઉત્પાદન માટે પ્રમાણસર વધારાના કામદારો ઉપરાંત ₹ 90,000ની મજૂરી ચૂકવવાપાત્ર થશે.
 - (3) કારખાનાના ખર્ચામાં માલસામાન અને મજૂરીના સંયુક્ત ખર્ચાના પ્રમાણમાં વધારો થશે.
 - (4) એકમદીઠ વહીવટી ખર્ચામાં 20% ઘટાડો થશે.
 - (5) વેચાણ ખર્ચામાં એકમદીઠ ₹ 2નો વધારો થશે.
 - (6) ગયા વર્ષનું વેચાણ કિંમત પરનું નફાનું ધોરણ જાળવી રાખવાનું છે.
- ઉપરની માહિતીના આધારે 2024-25ના વર્ષ માટેનું અંદાજિત પડતર પત્રક તૈયાર કરો.

5. નીચે આપેલ વૈકલ્પિક પ્રશ્નોના જવાબ આપો : (કોઈપણ 10)

10

- (1) રસાયણ ઉદ્યોગનું પડતરનું એકમ _____ છે.
 - (A) લિટર / ગેલન / કિલો દીઠ
 - (B) ટન / કિલો દીઠ
 - (C) બેરલ દીઠ
 - (D) કિલો / ક્વિન્ટલ દીઠ
- (2) જેમાં ચલિત અને સ્થિર બંને પડતરનો સમાવેશ કરવામાં આવે છે. તેને કઈ પડતર કહેવાય ?
 - (A) સમાવેશી પડતર
 - (B) ઐતિહાસિક પડતર
 - (C) સીમાંત પડતર
 - (D) પ્રમાણ પડતર
- (3) સૌથી વધુ ફાયદાકારક હોય તેવા માલની ખરીદીનો જથ્થો એટલે _____.
 - (A) ગુરુત્તમ જથ્થો
 - (B) લઘુત્તમ જથ્થો
 - (C) આર્થિક વરદી જથ્થો
 - (D) સરેરાશ જથ્થો

- (4) કઈ પદ્ધતિમાં પહેલાં ખરીદેલાં માલ સ્ટોકમાં રહે છે ?
 (A) લિક્ષો પદ્ધતિ (B) ફિક્ષો પદ્ધતિ
 (C) ભારિત સરેરાશ પદ્ધતિ (D) પ્રમાણ ભાવ પદ્ધતિ
- (5) જ્યાં કામની ઝડપનો આધાર માણસ નહિ પરંતુ ચંત્ર પર હોય ત્યારે કઈ વેતન પ્રથા યોજ્ય ગણાય ?
 (A) કાર્ય વેતન પ્રમાણ (B) હેલ્સી વેતન પ્રથા
 (C) રોવેન વેતન પ્રથા (D) સમય વેતન પ્રથા
- (6) પ્રાથમિક પડતર ₹ 25,000 હોય અને કારખાના ખર્ચ (ઓવરહેડ) ₹ 5,000 હોય તો કારખાના ખર્ચ (ઓવરહેડ) પ્રાથમિક પડતર પર કેટલા ટકા ગણાય ?
 (A) 25% (B) 20%
 (C) 30% (D) 15%
- (7) કાનૂની ખર્ચ પડતરના પત્રકમાં _____ દર્શાવાય છે.
 (A) કારખાના ખર્ચ તરીકે (B) પ્રત્યક્ષ ખર્ચ તરીકે
 (C) ઓફિસ ખર્ચ તરીકે (D) વિતરણ ખર્ચ તરીકે
- (8) નીચે દર્શાવેલ પૈકી કઈ વિગત પડતરના પત્રકમાં દર્શાવાતી નથી ?
 (A) માલસામાન (B) જાવક માલ ગાડા ભાડું
 (C) પગાર (D) ચૂકવેલ ડિવિડન્ડ
- (9) એક કાર્યનો પ્રમાણ સમય 12 કલાક છે. કામદારને કલાકના ₹ 25 પ્રમાણે વેતન અપાય છે. કાર્ય માટે ખરેખર લીધેલ સમય 10 કલાક છે. કાર્ય વેતન પ્રથા પ્રમાણે કામદારને ચૂકવવાનું કુલ વેતન _____ છે.
 (A) ₹ 120 (B) ₹ 300
 (C) ₹ 250 (D) ₹ 50
- (10) 100 એકમોની ભારિત સરેરાશ ₹ 280 છે. તેમાંથી 40 એકમોની કુલ પડતર ₹ 10,000 છે. તો બાકીના એકમોની એકમદીઠ પડતર કેટલી હશે ?
 (A) ₹ 300 (B) ₹ 250
 (C) ₹ 280 (D) ₹ 480
- (11) માલ મેળવતા લાગતો સમય 4 થી 8 અઠવાડિયાં, વરદી સપાટી 20,000 એકમો, તો માલસામાનના વધુમાં વધુ વપરાશના એકમો કેટલા થશે ?
 (A) 2,000 એકમો (B) 2,500 એકમો
 (C) 3,000 એકમો (D) 5,000 એકમો
- (12) જાહેરાત એ _____ ખર્ચ છે.
 (A) કારખાના પરોક્ષ (B) વહીવટી પરોક્ષ
 (C) વેચાણ-વિતરણ પરોક્ષ (D) ઉપરોક્તમાંથી કોઈપણ નહીં

DA-101

December-2024

B.Com., Sem.-III

DSC-C-ACC-231 : Cost Accounting – I

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

1. (A) What is meant by Cost Accounting ? Discuss the advantages of cost Accounting. 5

(B) Following information is available as regards consumption of a certain material in a factory : 5

- Ordering quantity : 900 Units
- Reorder Period : 3 to 5 weeks
- Maximum Consumption : 225 units per week
- Minimum Consumption : 75 units per week

Calculate Ordering Level, Maximum Level, Minimum Level and Safety Stock.

OR

1. The following is a summary of receipts and issues of Material "V" in a Factory during January, 2023 : 10

Date	Particulars	Quantity (Units)	Rate Per Unit (₹)
1-1-2023	Opening Balance	360	4
5-1-2023	Purchased	720	6
12-1-2023	Issued	600	—
14-1-2023	Purchased	840	6
20-1-2023	Issued	960	—
25-1-2023	Purchased	360	8
29-1-2023	Issued	120	—

The issue on 12-1-2023 and 20-1-2023 are priced on LIFO and FIFO basis respectively. It was decided to price the issues of 25-1-2023 on Weighted Average Method. Prepare stock Register for Material.

2. (A) From the records of Naresh Ltd., following details of Employee section are available for October month :

(1) No. of workers at beginning of the Month	400
(2) No. of workers at the end of the Month	800
(3) No. of employees relieved	72
(4) No. of employees retired	4
(5) No. of employees resigned	8
(6) No. of employees appointed on existing post	24
(7) No. of employees newly appointed due to expansion programme	80

Calculate Labour Turnover Rate by Separation Method and Replacement Method.

- (B) A worker has been allowed to complete a work in 360 hours, but he completes the work in 300 hours. Labour rate per hour is ₹ 20. Calculate Wages by following Method :

- (1) Time Wages
- (2) Piece Wages
- (3) Halsey Premium Plan
- (4) Rowan Premium Plan

OR

2. Calculate the Normal and Overtime Wages Payable to a workman from the following data :

Days	Hours	Worked
Monday	9	Hours
Tuesday	11	Hours
Wednesday	9	Hours
Thursday	10	Hours
Friday	8	Hours
Saturday	<u>4</u>	Hours
	51	Hours

- Normal working Hours : Monday to Friday 8 Hours
Saturday 4 Hours
- Normal Wage Rate : ₹ 5 Per Hour
- Overtime :

Up to 9 hours in a day at single rate and over 9 hours in a day at double rate.

1. In a factory, there are three production departments A, B and C and two service departments D and E. The details of the expenses during a Month are as under : 10

	₹
Indirect Wages	2,600
Insurance	6,600
Canteen expenses	3,000
Lighting	2,000
Rent and rates	10,000
Contribution to ESI	1,300
Depreciation	33,000
Power	9,000
Factory Manager's Salary	9,000

Other Information :

Particulars	A	B	C	D	E
(1) Lighting Points	12	10	8	6	4
(2) Cost of Machine (₹)	36,000	24,000	18,000	600	600
(3) Direct Wages (₹)	4,500	4,000	2,900	1,200	400
(4) Horse Power of Machine	4	6	2	—	—
(5) Space Occupied (sq. feet)	300	200	250	150	100
(6) No. of Workers	5	6	4	3	2
(7) Proportion of time Devoted by Factory Manager	5	4	3	2	1

Prepare the statement showing Distribution of overheads to various departments.

OR

3. Following information is obtained from the books of Rajiv Ltd. Calculate Machine Hour Rate : 10

- (1) Cost of Machine ₹ 80,000, Scrap Value ₹ 2,000 and Estimated Life 30,000 hours.
- (2) Cost of repairs during estimated life ₹ 45,000.
- (3) Salary of two supervisors ₹ 600 p.m. for each supervisor (They also Look after three other Machines)

- (4) Canteen Expenses ₹ 4,800 p.a.
- (5) Consumption of steam and water ₹ 0.10 Per Hour.
- (6) Chemical Expenses ₹ 400 p.m.
- (7) Overheads allocated to the Machine ₹ 800 p.m.
- (8) Power Consumption 40 units per hour, rate per hour ₹ 0.14.
- (9) Annual Insurance Premium 1% on cost.
- (10) Working hours of the Machine 4,600 p.a. out of which 400 hours are for Maintenance and 200 hours are for installation.

4. Sumit Fan Manufacturing Company manufactured and sold 5,000 Fans at its 50% Production Capacity in the year 2023. The following is the cost per unit :

Particulars	₹
Direct Materials	50
Direct Wages	<u>25</u>
	75
Factory Overheads	
Fixed	5
Variable	<u>10</u>
	90
Office Overheads (Fixed)	<u>10</u>
	100
Sales Overheads :	
Fixed	20
Variable	<u>5</u>
	125
Profit	<u>50</u>
Sales Price	<u>175</u>

For the year 2024, it is estimated that

- (1) The Production will be at its full production capacity, of which 80% units will be sold.
- (2) Cost of Materials and wages will increase by 30%.
- (3) The rate of profit on cost remain same as per last year.

From the above information, prepare a statement of total cost and estimated profit for the year 2024.

OR

4. The Profit & Loss Account of Pinti Ltd. for the year ending on 31st March, 2024 is as under : 10

Dr.		Profit & Loss Account		Cr.	
Particulars	Amount ₹	Particulars	Amount ₹		
To Opening Stock (1,500 units)	90,000	By Sales (18,750 Units)	16,50,000		
To Direct Materials	6,00,000	By Closing Stock (2,750 units)	1,65,000		
To Direct Wages	3,00,000				
To Factory Expenses	2,00,000				
To Gross Profit	6,25,000				
	18,15,000		18,15,000		
To Administrative Expenses	1,00,000	Gross Profit	6,25,000		
To Selling Expenses	1,12,500				
To Net Profit	4,12,500				
	6,25,000		6,25,000		

The Company will produce 30,000 units and 25,000 units will be sold during the year ending on 31-3-2025. The estimates for changes in various items are as under :

- (1) The price of Materials will go up by 20%.
- (2) For excess production, in addition to the proportionate in number of workers, additional wages of ₹ 90,000 are to be paid.
- (3) Factory expenses will rise in proportion to the combined cost of Materials and wages.
- (4) Administrative expenses per unit will be reduced by 20%.
- (5) Selling expenses per unit will go up by ₹ 2.
- (6) Last year's percentage of Profit on selling price is to be Maintained.

Prepare Estimated Cost Sheet for 2024-25 on the basis of the above information.

Attempt any ten Multiple Choice Questions.

10

- (1) Cost unit of chemical industry is _____.
 (A) Per litre / gallon / Kg (B) Per ton / Kg
 (C) Per barrel (D) Per Kg / Quintal
- (2) What it is called when variable and fixed cost is included in Cost Accounts ?
 (A) Absorption Costing (B) Historical Costing
 (C) Marginal Costing (D) Standard Costing
- (3) Most Profitable Quantity to Purchase is called _____.
 (A) Maximum Quantity (B) Minimum Quantity
 (C) Economic Ordering Quantity (D) Average Quantity

- (4) In which Method stock consists of first purchase ?
 (A) LIFO Method (B) FIFO Method
 (C) Weighted Average Method (D) Standard Price Method
- (5) Which Wage system is proper where speed of the work depends on machine not on the Man ?
 (A) Piece Wages System (B) Halsey Wages System
 (C) Rowan Wages System (D) Time Wages System
- (6) If Prime Cost is ₹ 25,000 and Factory overheads are ₹ 5,000 then what will be percentage of factory overheads on prime cost ?
 (A) 25% (B) 20%
 (C) 30% (D) 15%
- (7) Legal Expenses are shown in cost sheet as _____
 (A) Factory Expenses (B) Direct Expenses
 (C) Office Expenses (D) Distribution Expenses
- (8) From the following which item is not shown in cost sheet ?
 (A) Materials (B) Carriage outwards
 (C) Salary (D) Dividend Paid
- (9) Standard time fixed for a job is 12 hours. A worker is paid ₹ 25 per hour. The actual time taken to complete the job is 10 hours. Total Wages payable to worker according to piece wages system will be _____.
 (A) ₹ 120 (B) ₹ 300
 (C) ₹ 250 (D) ₹ 50
- (10) Weighted average of 100 units is ₹ 280. Out of it total cost of 40 units is ₹ 10,000. What would be per unit cost of remaining units ?
 (A) ₹ 300 (B) ₹ 250
 (C) ₹ 280 (D) ₹ 480
- (11) Re-order period 4 to 8 weeks, Re-ordering level 20,000 units, then what will be the maximum consumption ?
 (A) 2,000 units (B) 2,500 units
 (C) 3,000 units (D) 5,000 units
- (12) Advertisement is _____ expenses.
 (A) Factory indirect (B) Administrative indirect
 (C) Selling and distribution indirect (D) None of the above